

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

UUSIMAA-
OHJELMA

UUSIMAA-OHJELMAN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2014–2015

Uudenmaan liiton julkaisu B49 - 2013

Uudenmaan liiton julkaisu B49 - 2013

ISBN 978-952-448-386-5, ISSN 2341-8893 (pdf)

Valokuvat: Tuula Palaste-Eerola

Ulkoasu: Anni Levonen

Helsinki 2013

Uudenmaan liitto // Nylands förbund // Uusimaa Regional Council // Helsinki-Uusimaa Region

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland

+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

UUSIMAA-OHJELMAN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2014–2015

Kuvailulehti	2
STRATEGISET VALINNAT 2014–2017	3
UUSIMAA-OHJELMAN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2014–2015	4
STRATEGINEN VALINTA 1: KASVUN MAHDOLLISUUDET	6
Lähtökohdat	6
Käynnissä olevia ja käynnistettäviä toimenpiteitä vuonna 2014	7
Kärkihankekokonaisuus-ehdotus	8
STRATEGINEN VALINTA 2: TOIMIVA ARKI	9
Lähtökohdat	9
Käynnissä olevia ja käynnistettäviä toimenpiteitä vuonna 2014	10
Kärkihankekokonaisuus-ehdotus	11
STRATEGINEN VALINTA 3: KESTÄVÄ LUONNONTALOUS	12
Lähtökohdat	12
Käynnissä olevia ja käynnistettäviä toimenpiteitä vuonna 2014	13
UUTTAMAATA KOSKEVAT KASVU-SOPIMUKSET, INKA- JA SEUTUPILOTTI-OHJELMAT JA MAL-AIESOPIMUS SEKÄ NIIDEN MERKITYS UUSIMAA-OHJELMASSA	14
ETELÄ-SUOMEN YHTEISTOIMINTA-ALUEEN HANKKEET	15
TÄRKEIMMÄT RAHOITUSLÄHTEET UUSIMAA-OHJELMAN TOIMEENPANOSSA	21
TOIMEENPANOSUUNNITELMAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	22
UUDENMAAN TOIMINTAYMPÄRISTÖN SEURANTAINDIKAATTORIT	23

KUVAILULEHTI

Julkaisun nimi

Uusimaa-ohjelman toimeenpanosuunnitelma 2014-2015

Julkaisija

Uudenmaan liitto

Raportin laatija

Uudenmaan liitto

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero

Uudenmaan liiton julkaisu B49 - 2013

Julkaisuaika

2013

ISBN

978-952-448-386-5

ISSN

2341-8893

Kieli

suomi

Sivuja

23

Avainsanat (asiasanat)

alueiden kehittäminen, Uusimaa-ohjelma, toimeenpanosuunnitelma, Uusimaa, metropolimaakunta

Huomautuksia

Julkaisun pdf-versio löytyy verkkosivuiltamme www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut

STRATEGISET VALINNAT 2014–2017

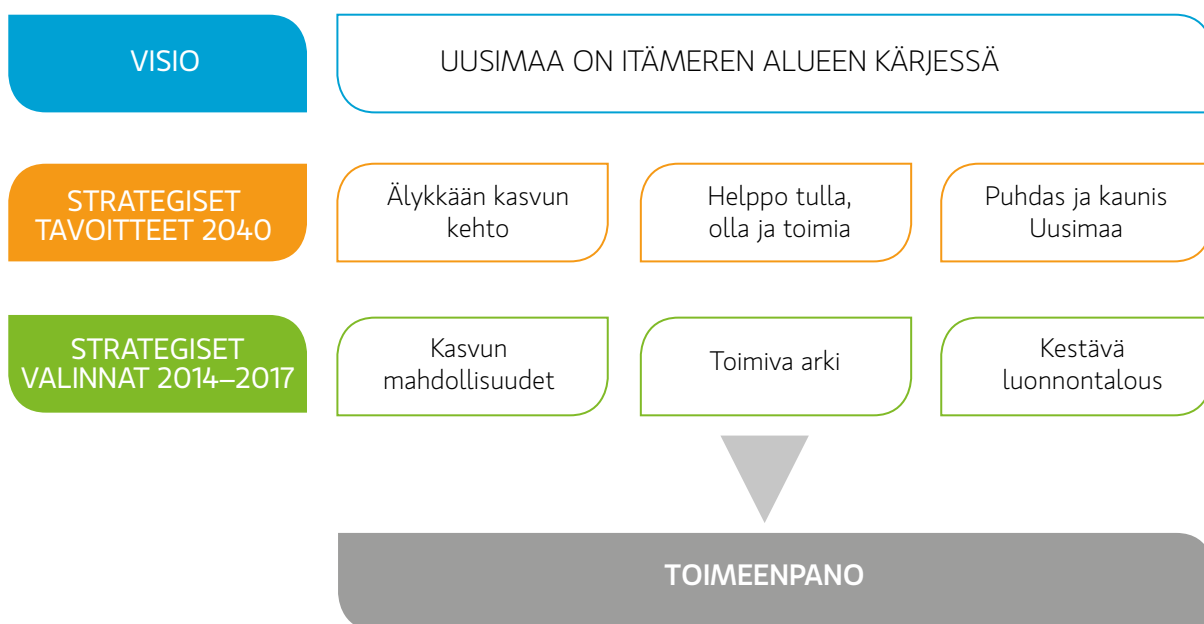
Uusimaa-ohjelman strategiset valinnat vuosille 2014–2017 ovat **Kasvun mahdollisuudet**, **Toimiva arki** ja **Kestävä luonnontalous**. Ne muodostavat toimenpidekokonaisuuksia, joiden avulla toteutetaan Uudenmaan tulevaisuuden visiota ja tärkeimmäksi nähtyjä tavoitteita.

Valinnat perustuvat Uusimaa-ohjelman visiossa ja strategiassa esitettyihin lähtökohtiin sekä Uudenmaan erityispiirteisiin ja mahdollisuuksiin. Siinä on pyritty maakunnan eri osien tasapuoliseen kehittämiseen. Kuntien kehittämistavoitteet on huomioitu. Pohjana on analyysi Uudenmaan kuntien strategisista kehittämistavoitteista ja

painopisteistä. Erityistä huomiota valinnoissa on kiinnitetty ohjelman toteutuksen näkökulmasta eri EU-rahoitusvälineiden ja kansallisen rahoituksen väliseen työnjakoon sekä eri rahoitusohjelmien hyödyntämiseen.

Aluerakenteen strategisena tavoitetilana on esitetty Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan aluerakenne. Maakuntakaavojen toteuttamiseksi laaditaan omaa erillistä toteuttamisohjelmaa, mutta maakuntakaavojen tavoitteet ja teemat on huomioitu Uusimaa-ohjelman ja toimeenpanosuunnitelman valmistelussa soveltuvin osin.

Kuva 1. Uusimaa-ohjelman visio, strategia ja valinnat ohjaavat toimeenpanoa.

UUSIMAA-OHJELMAN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2014–2015

Uudellamaalla on uudistettu ja yksinkertaistettu maakunnallista suunnittelua. Yhtenäisessä prosessissa on tuotettu Uusimaa-ohjelma, joka sisältää pitkän aikavälin vision ja strategia (maakuntasuunnitelma 2040) sekä strategiset valinnat (maakuntaohjelma 2014–2017). Samanaikaisesti Uusimaa-ohjelman laadinnan kanssa on valmisteltu toimeenpanosuunnitelma 2014–2015. Toimeenpanosuunnitelman on huomioitu Työ- ja elinkeinoministeriön antamat ohjeet ja uudistettavana olevan alueiden kehittämislainsäädännön sisältö.

Uusimaa-ohjelman

- toimeenpano etenee rullaavasti, mutta samalla
- kehittämistoimenpiteitä kootaan ja rahoitusta kohdennetaan kärkihankekokonaisuuksiin, jotta hankkeiden vaikuttavuutta saadaan parannettua.

Uusimaa-ohjelma ja toimeenpanosuunnitelma toimivat maakunnan yhteistyöryhmän valintojen työkaluina ja ohjelman seurannan välineinä. Maakunnan yhteistyöryhmä linjaa maakunnan strategista kehitystä. Se käsittelee kärkihankekokonaisuuksia ja toimenpiteitä sekä tekee niihin liittyviä valintoja. Maakunnan yhteistyöryhmä antaa myös rahoitettavista hankkeista lausuntoja toimivaltansa puitteissa.

Kärkihankekokonaisuuksien
valintakriteerit

Toimeenpanosuunnitelmassa määritellään kärkihankekokonaisuudet, joilla uudistuneen Uusimaa-

ohjelman tavoitteiden toteuttaminen käynnistetään. Alueellisia kehittämisvaroja kohdennetaan eri ohjelmista ja rahastoista sekä kärkihankekokonaisuuksille että yksittäisille toimenpiteille.

Uusimaa-ohjelman kärkihankekokonaisuudet käsitellään esitellään maakunnan yhteistyöryhmässä. Ohjelman toimeenpano käynnistyy kahdella strategisella kärkihankekokonaisuudella ja toimeenpanosuunnitelmassa mainituilla muilla toimenpiteillä. Niiden toteuttamista voidaan edistää teema- ja ideahauilla. Lisäksi siinä on esitetty yhteistoiminta-alueen yhteiset maakuntien neuvotteluesitykset TEM:lle.

Uusimaa-ohjelman kärkihankekokonaisuuksien on täytettävä seuraavat ehdot:

1. ne perustuvat Uusimaa-ohjelman strategisiin valintoihin ja toimenpiteisiin.
2. niillä on omistaja.
3. niillä on edellytykset saada EU-hankerahoitusta.
4. niiden vaikuttavuus on mitattavissa laadullisesti tai määrällisesti.

Valinnoissa huomioidaan EU:n ja kansallisten ohjelmien sisällöt ja rahoitusmahdollisuudet. Erityisesti haetaan eri ohjelmien tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia, joita alustavan tarkastelun pohjalta ovat innovaatioiden edistäminen ja levittäminen, ympäristöliiketoiminta ja cleantech, pk-yritysten kehittäminen, hiilineutraaliuden edistäminen sekä osallisuus.

Uusimaa-ohjelman toimeenpano voi sisältää kolmenlaisia toimenpiteitä:

1. **Kehittämishankkeet ja eri rahoitusmuotojen hyödyntäminen**
–ovat toimeenpanon kannalta tärkeitä hankekokonaisuuksia, jotka edistävät merkittävästi strategisten tavoitteiden saavuttamista.

2. **Edellytyksiä luovat kaavoitustoimenpiteet ja infrahankkeet**
– toimenpiteillä voidaan parantaa esimerkiksi yritysten toimintaedellytyksiä ja asukkaiden arkiliikkumista.
3. **Edunvalvontatoimenpiteet**
– vaikutetaan maakunnan kannalta tärkeiden asiakokonaisuuksien valmisteluun ja niitä koskevaan päätöksentekoon.

STRATEGINEN VALINTA 1

KASVUN MAHDOLLISUUDET

Lähtökohdat

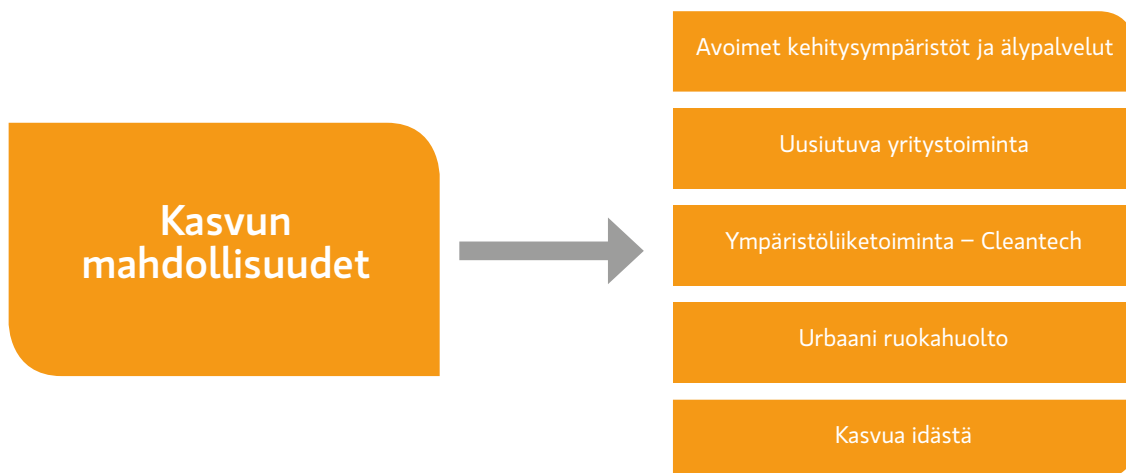
Metropolimaakuntana Uusimaa tarjoaa korkea tuottavuuden yrityksille Suomen parhaimmat toimintaedellytykset: osaavaa työvoimaa, hyvän saavutettavuuden ja parhaat tietoliikenneyhteydet, innovatiivisen toimintaympäristön sekä mahdollisuudet mittakaavaetujen hyödyntämiseen. Uusimaa on toimiala- ja väestörakenteeltaan monimuotoinen ja kansainvälinen.

Globaalin talous heijastuu Uudellemaalle ja yritystoiminta elää jatkuvassa muutoksessa. Merkittävin talouden rakenteen muutos koskee teknologiateollisuutta, erityisesti ICT-sektoria. Innovaatiotaloudessa alueen menestys perustuu sen innovaatioympäristöön ja alueen kykyyn ennakoida muutoksia ja reagoida niihin. Digitalisoituminen on merkittävä tuottavuuden lähde. Uudenmaan vahva ICT-osaaminen on geneeristä pääomaa, jota voidaan hyödyntää kaikessa liiketoiminnassa.

Energia- ja resurssitehokkuustavoitteiden saavuttaminen vaatii muutoksia elämäntavoissa sekä teknologisia ratkaisuja, jotka puolestaan luovat uusia mahdollisuuksia uuteen liiketoimintaan. Yrityksillä, jotka tarjoavat ratkaisuja ilmaston-

muutoksen, biotalouden ja resurssitehokkuuden kysymyksiin, on hyvät mahdollisuudet menestymiseen. Ympäristö- ja energiainnovaatioiden käyttöönottoa voidaan edistää julkisen sektorin hankinnoilla sekä valjastamalla asunto- ja työpaikka-alueita cleantech-tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen ja kokeiluun.

Kasvun mahdollisuudet on Uusimaa-ohjelman strateginen valinta, joka rakentuu viidestä kokonaisuudesta. "Kasvua idästä" korostaa liiketoiminnan kansainvälistäminen tärkeyttä. "Urbaani ruokahuolto" kohdistaa huomion lähiruoan tuotantoon, jakeluun ja kulutukseen. Tavoitteena on edistää sekä kestävän kehityksen periaatteita että uusia liiketoimintamahdollisuuksia. "Cleantech" on jatkoa menestykselliselle ympäristöliiketoiminnan kehittämiseksi ja perinteisen teollisuuden uudistamiselle. Se on tärkeä osa kansallista strategista ohjelmaa. "Uusiutuva yritystoiminta" on muistutuksena yritystoiminnan uudistamisen jatkuvasta tärkeydestä. "Avoimet kehitysympäristöt ja älypalvelut" tuovat polttopisteeseen yritysten toimintaympäristön ja älykkään erikoistumisen merkityksen.

Käynnissä olevia ja käynnistettäviä toimenpiteitä vuonna 2014

Toimenpide	Vastuutahot
Avoimet kehitysympäristöt ja älypalvelut	
Avoimet ja ketterät kaupungit -ohjelma Kärkihankekokonaisuus, kuvaus ks. sivu 10	Helsinki, Espoo, Vantaa, Forum Virium
Yrityspalveluekosysteemi Kärkihankekokonaisuus, kuvaus ks. sivu 7	YritysHelsinki
Älykkään ja vihreän kasvun kaupungit -pilotti	Lohja, Hanko, Raasepori
Uusiutuva yritystoiminta	
Herkästi reagoiva ja pitkäjänteinen rakennemuutos seutukaupungeissa -pilotti	Raasepori, Hanko, Inkoo
Pk-teollisuuden uudistaminen ja kilpailukyky -pilotti	Loviisa
Teollisuuden pk-yritykset (teknologia, elintarvike) osaksi veturiyritysten arvoketjuja	Techvilla, KUUMA -kunnat, Makery
Yrittäjyyskasvatusstrategiat-hanke	Helsingin yrittäjät
Ympäristöliiketoiminta - Cleantech	
Etelä-Suomen yhteinen Cleantech -liiketoimintaohjelma Maakuntien yhteishanke /Neuvotteluesitys TEM:lle Kuvaus ks. sivu 15	Päijät-Hämeen liitto
Julkisten rakennusten energiatehokkuuden parantaminen	Keski-Uudenmaan ympäristökeskus, HSY, KUUMA- kunnat, SYKE, ECO-ONE
Urbaani ruokahuolto	
Elintarvikealan pk-yritysten ja ruokaketjun kehittäminen	Makery, KUUMA -kunnat
Kasvua idästä	
Logistiikan kehityskuva	Uudenmaan liitto
Pk-yritysten Venäjän vientipalvelun pilotointi	Uudenmaan liitto
Venäjän osaamisen ja liiketoiminnan ohjelma Maakuntien yhteishanke / Neuvotteluesitys TEM:lle Kuvaus ks. sivu 18	Uudenmaan liitto

Kärkihankekokonaisuus-ehdotus

Hankkeen nimi	Yrityspalveluekosysteemi
Kuvaus	Tausta Helsinki käynnisti 2008, 2010 oman palvelutarjonnan yhdenmukaistamisen, tavoitteena ”oma pesä kuntoon”; omat yrityspalvelut keskitetään YritysHelsinkiin. 2012 alusta lähtien on käyty keskusteluja yhteisen yrityspalveluinfrastruktuurin määrittelemisestä usean toimijan kanssa yhdessä. 2012 syksyn aikana tahtotila tehdä muutos tilanteeseen vahvistui useiden toimijoiden kanssa. 11/2012 saatiin yhdeksi tulokseksi päätös Helsingin Yliopiston ja Helsingin kaupungin yhteisestä yrittäjyyden edistämiprojektista -> Helsinki Think Company, joka avattiin huhtikuussa 2013. 2013 tammikuussa aika oli kypsä ekosysteemin ensimmäiselle kokoontumisajalle, sen jälkeen halukkaiden mukaan tulijoiden määrä on kasvanut, mm. Keuke, Posintra ja Novago ovat osoittaneet kiinnostuksensa.
Tavoitteet	Luoda yhteistyössä Uudellemaalle maailmanluokan yrittäjyyttä tukevan ekosysteemin, joka: 1. Lisää yrittäjyyttä ja yritysten määrää. 2. Vahvistaa yritysaihioita. 3. Tuo palvelut ja rahoituksen tarjolle tehokkaasti yrittäjille. 4. Palvelee kattavampaa kirjoa yrityksiä: Kasvu, mikro ja pk-sektori. 5. Houkuttelee pääomia ja osaamista Suomen ulkopuolelta. Luoda ja ylläpitää kokonaisvaltaista kuvausta ja sen mukaista toimintaa, joka edistää: 1. Toimijoiden älykästä erikoistumista. 2. Ekosysteemi-kokonaisuuden kehittämistä. 3. Palveluiden ja yrittäjien kohtaamista. 4. Täydentävien toimijoiden kytkeytymistä toimintaan. 5. Viestintää niin markkinoille kuin päätöksentekijöidenkin suuntaan. Toimia kanavana ja kohtaamispaikkana
Organisointi	Valmistelua koordinoi YritysHelsinki. Aiesopimuksella toimijat sitoutuvat yhteisiin tavoitteisiin: 1. Yhteisen kokonaisuuden kehittäminen 2. Hankevirran jakaminen 3. Riski- ja kehitysrahoituksen hakeminen 4. Yhteisen näkyvyyden ja viestinnän kehittäminen. Toimijoina mm. Aalto, ArcticStartup, Culminatum, FIBAN, Finnvera, GHP, HBSP, Haaga-Helia, Hanken, Helsingin Yliopisto, Invesdor, IP-Finland, Laurea, Metropolia, Spinno, Startup Sauna, TEKES, Vantaan Uusyrityskeskus, VIGOt, YritysEspoo ja 99 Ventures.
Toteuttamisvalmius	Valmistelua jatketaan syksyn 2013 aikana työpajoissa.
Kustannusarvio	Tarkentuu myöhemmin
Liityntä EU-rahoitukseen	Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelma, Central Baltic Interreg V A, Baltic Sea Region, Horizon 2020, COSME, (Tekes)

STRATEGINEN VALINTA 2

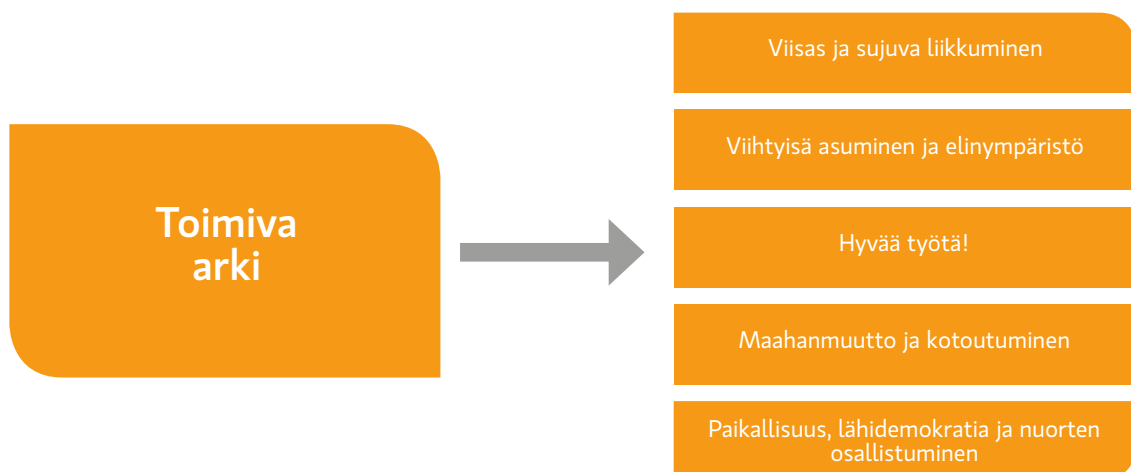
TOIMIVA ARKI

Lähtökohdat

Toimiva arki syntyy työstä ja toimeentulosta, tarpeista vastaavista asumismahdollisuuksista, toimivista liikenneyhteyksistä ja joukkoliikenteestä sekä puhtaasta ympäristöstä ja tarpeita vastaavista palveluista. Hyvään elämään ihminen tarvitsee lisäksi yksilöllisiä, kullekin tärkeitä ja merkityksellisiä asioita. Toimivan ja merkityksellisen arjen kannalta oleellista on mahdollisuus vaikuttaa ja tehdä omia valintoja sekä kokea olevansa osa yhteisöä ja yhteiskuntaa. Elämisen ja asumisen arki on vaivatonta kun turvalliseen liikkumiseen on vaihtoehtoisia tapoja eikä siihen kuulu kohtuuttomasti aikaa. Alerakenteen kehittämisen lähtökohdaksi on tiivis yhdyskuntarakenne, jossa hyvien joukkoliikenneyhteyksien piirissä olevia taajamia tiivistetään. Tiivis yhdyskuntarakenne mahdollistaa lähipalvelujen syntyminen ja säilymisen sekä julkisten palveluiden kustannustehokkaan järjestämisen. Se myös parantaa mahdollisuuksia tehdä matkoja kävellen ja pyöräillen.

Toimiva arki on Uusimaa-ohjelman strateginen valinta, joka muodostuu viidestä kokonaisuudesta.

”Viisas ja sujuva liikenne” korostaa kestävien liikennemuotojen osuuden kasvattamista ja liikennejärjestelmän sujuvuutta ja turvallisuutta. ”Viihtyisä asuminen ja elinympäristö” painottaa asuntotuotannon merkitystä, kaavoitukseen liittyvää maakunnallista viherstrategiaa, liikunta- ja virkistyspaikkojen kuntarajat ylittävää käyttöä. ”Hyvää työtä!” on Uusimaa-ohjelman työvoimapolitiittinen osio, joka tuo esille työvoimaresurssien tehokkaamman käytön, osaamistarpeiden ennakoinnin, työelämän laadun parantamisen sekä kasvualojen työvoiman koulutustarpeen. ”Maahanmuutto ja kotoutuminen” paneutuu osaajien rekrytointiin, maahanmuuttajien neuvontaan ja työelämäyhteyksien vahvistamiseen sekä työelämässä tarvittavaan kielikoulutukseen. ”Paikallisuus, lähidemokratia ja nuorten osallistuminen” nostaa tarkasteluun nuorten pääsyn koulutuksen ja työelämään sekä lähidemokratian kehittämiseen kaupunginosayhdistysten, toimintaryhmien ja vertaisryhmien yhteistyönä.

Käynnissä olevia ja käynnistettäviä toimenpiteitä vuonna 2014

Toimenpide	Vastuutahot
Viisas ja sujuva liikkuminen	
KUHA-hankkeiden toteutus ja muiden LJS-suunnitelmien (Itä- ja Länsi-Uusimaa) mukaiset toimenpiteet	Valtio ja kunnat
MAL-aiesopimuksen mukaiset toimet	Valtio ja kunnat
Avoimet ja ketterät kaupungit -ohjelma Kärkihankekokonaisuus, kuvaus ks. sivu 10	Helsinki, Espoo, Vantaa, Forum Virium
Perusväylänpidon rahoitukseen liittyvät edunvalvontatoimet	Uudenmaan liitto
Yhteisen maapolitiikan suuntaviivat	Uudenmaan liitto ja kunnat
Viihtyisä asuminen ja elinympäristö	
MAL-aiesopimuksen mukaiset toimet	Valtio ja kunnat
Vuokra-asuntotuotannon turvaaminen KUUMA-kunnissa	KUUMA-kunnat
Hyvää työtä!	
Kesäduuni 2014 -kampanja	Uudenmaan liitto ja ELY-keskus
Työelämän laatu ja Työelämä 2020-hanke	Uudenmaan ELY-keskus
Maahanmuutto ja kotoutuminen	
Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelman valmistelu	Uudenmaan liitto ja ELY-keskus, kunnat
Työperäisen maahanmuuton neuvonnan palveluverkosto, HERIEC	Helsingin seudun kauppakamari, HERA
Paikallisuus, lähidemokratia ja nuorten osallistuminen	
Kehitetään paikallisen kehittämisen uusia malleja	Kunnat ja kolmas sektori

Kärkihankekokonaisuus-ehdotus

Hankkeen nimi	6AIKA - Avoimet ja Ketterät kaupungit -strategia
Kuvaus	Avoimet ja Ketterät kaupungit on Suomen kuuden suurimman kaupungin rakennerahastojen toimenpideohjelmaan valmisteleva ja toteuttava strateginen kaupunkikehityksen erityisohjelma. Ohjelma vastaa TEMin erityisohjelmahaulle asettamaan tavoitteeseen uuden tiedon ja osaamisen hyödyntäminen. Mukana ohjelmassa ovat Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Oulu ja Turku, eli ns. kuutoskaupungit. Avoimen ja Ketterät kaupungit -ohjelman perustana on yhteiskuntakehitys kohti yhteisöllisyyttä, avoimuutta ja saavutettavuutta. Tätä kehitystä kaupungit tukevat ohjelmakauden aikana uusilla avauksilla avoimen osallisuuden, tiedon, rajapintojen ja innovaatioympäristöjen kehittämiseksi. Ohjelman ensisijainen tarkoitus on vahvistaa Suomen kilpailukykyä käyttämällä suurimpia kaupunkiseutuja uusien innovaatioiden kehitys- ja kokeiluympäristöinä. Toiminta perustuu koko kaupunkiyhteisön – kaupunkilaisten, yritysten ja julkisen sektorin – yhteistyöhön. Kaupungit tuottavat ohjelmassa parempia palveluita kaupunkilaisille ja liiketoiminnan edellytyksiä yrityksille. Ohjelman tulokset ovat kaikkien Suomen kaupunkien ja kuntien käytettävissä
Tavoitteet	Ohjelmassa rakennetaan kaupunkiseutujen yhteistä älykkäiden palvelujen ekosysteemiä tekemällä yhteistyötä kolmella akselilla: 1. AVOIN OSALLISUUS – kaupungit ottavat kaupunkilaiset mukaan päätöksentekoon ja toiminnan kehittämiseen. 2. AVOIN DATA – kaupungit avaavat julkisen datansa ja harmonisoivat palvelurajapintojaan. 3. AVOIMET INNOVAATIOALUSTAT – kaupungit luovat yhteisiä toimintaympäristöjä, joissa sekä kaupunkilaiset että yritykset kehittävät uutta osaamista.
Organisointi	Ohjelman päätavoitteena on uusien innovatiivisten ratkaisujen nopea kehittäminen ja levittäminen kuutoskaupunkien välisellä yhteistyöllä. Toiminta jaetaan keskitettyyn koordinoitiohjelmaan sekä alueellisesti hajautettuihin osakokonaisuuksiin, mahdollisimman lähelle todellisia palveluntuottajia ja kaupunkilaisia. Resurssit suunnataan ensisijaisesti itse toimintaan. Tavoitteena on toimia ohjelman otsikon mukaisesti ketterästi ja toteuttaa sekä yhteisiä toimenpiteitä, joissa ohjelman toimenpiteitä toteutetaan useamman kaupungin yhteistyönä, että yksittäisten kaupunkien pilotteja, joiden tulokset kootaan osaamispankkiin ja jaetaan muidenkin käyttöön. Kaupungit muodostavat osahankkeiden konsortiot kysyntälähtöisesti. Uudeltamaalta mukana ovat Helsinki, Espoo ja Vantaa. Ohjelmaa koordinoi Forum Virium.
Toteuttamisvalmius	Ohjelmaa voidaan alkaa toteuttaa Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman hyväksymisen jälkeen. Ohjelmaa toteutetaan 2014–2020.
Kustannusarvio	Perusrahoituksena Kaupunkikehittämisen ITI-rahoitus (EAKR) sekä valtion ja kuntien rahoitus. Määrä on avoin tässä vaiheessa.
Liityntä EU-rahoitukseen	Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelma, Horizon 2020, (Tekes)

STRATEGINEN VALINTA 3

KESTÄVÄ LUONNONTALOUS

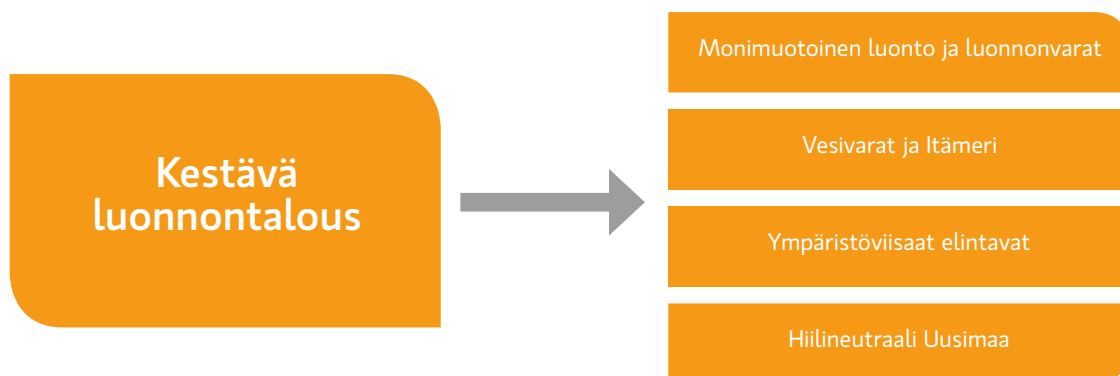
Lähtökohdat

Ilmaston muutos, väestön kasvu ja yritystoiminnan lisääntyminen ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat merkittävästi Uudenmaan tulevaisuuteen. Muutoksia pystytään kuitenkin ennakoimaan ja niihin voidaan varautua. Ilmastonmuutos, teknologinen muutos ja sosiaalinen murros vaativat sopeutumista mutta tuovat myös mahdollisuuksia. Ehyt ja tiivis yhdyskuntarakenne parantaa arjen toimivuutta, vähentää liikennetarvetta, auttaa peltöjen ja metsämaiden säilymistä alkuperäisessä käytössä. Lähiruoan tuotannon ja luonnonvaratalouden kehittämisen mahdollisuuksia ei vaaranneta ja luonnon monimuotoisuus voidaan säilyttää.

Maaseutu ja luonnonvarat ovat Uudenmaan rikkaus, noin 85 % maakunnan pinta-alasta on maa- ja metsätalousaluetta. Lähiruoka ja ruoan alkuperän tunnistaminen ovat trendejä, joiden merkitys kasvaa. Maatalouden ja maaseudun elinkeinojen kehittämistä on tarkasteltava rinnan muiden elinkeinojen kanssa. Metsätalouden edellytykset elinkeino- ja toimeentulon lähteenä on syytä turvata metsien monikäytön periaatteiden mukaisesti. Metsäenergian hyödyntämisessä on paljon mahdollisuuksia. Maatalouden ympäristökuormitusta voidaan vähentää resurssi- ja energiatehokkailla tuotantomenetelmillä.

Uudenmaan vesistöt ovat hyvin kuormitettuja. Euroopan Unionin tavoitteena on, että vesistöt saadaan vähintään hyvään kuntoon. Uudenmaan vesiensuojeluohjelmassa esitetään 80 rehevöityneen järven ja merenlahden kunnostamista. Metsät, pellot ja vesistöt sekä muut luonnonalueet muodostavat koko maakunnan kattavan viherrakenteen, joiden suunnittelu ja kehittäminen on erityisen tärkeää tiiviisti rakennetulla pääkaupunkiseudulla. Luonto on myös henkisten voimavarojen keskeinen osa, jolla on kasvava merkitys hyvinvoinnille ja virkistykselle.

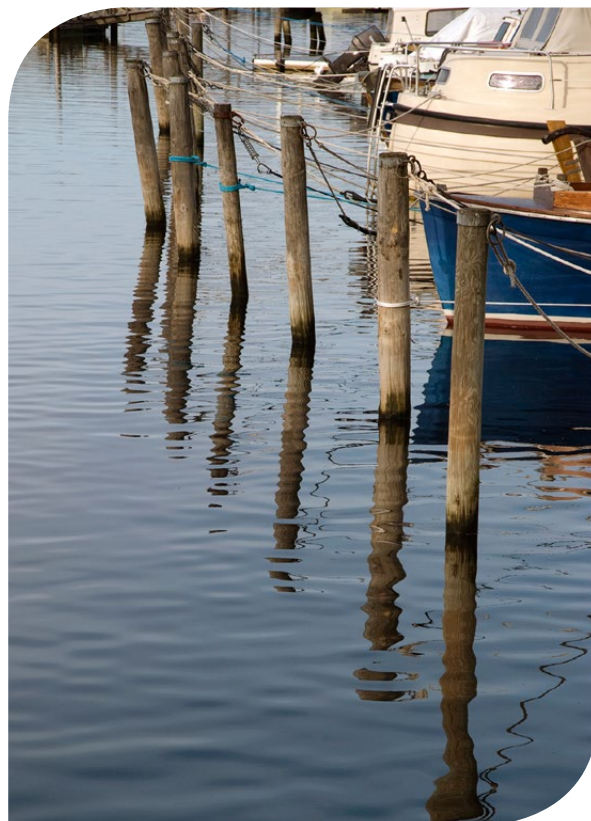
Kestävä luonnontalous on Uusimaa-ohjelman strateginen valinta, joka rakentuu neljästä kokonaisuudesta. ”Monimuotoinen luonto ja luonnonvarat” kiinnittää huomion maaperän ja kiviaineksen hyödyntämiseen ja suojelemiseen, metsien moninaiskäyttöön sekä ympäristöhyötyjen turvaamiseen. ”Vesivarat ja Itämeri” korostaa sekä Uudenmaan vesistöjen että Itämeren suojelun ja kunnostamisen ensisijaisuutta. ”Ympäristöviisaat elintavat” kohdistaa huomion maakunnan asukkaisiin ja tuo ympäristötietoisuuden edistämisen yhdeksi keskeiseksi asiaksi. ”Hiilineutraali Uusimaa” puolestaan edustaa vuoteen 2050 asetettua maakunnallista tavoitetta ja tärkeyttä laatia tiekartta tavoitteen saavuttamiseksi.

Käynnissä olevia ja käynnistettäviä toimenpiteitä vuonna 2014

Toimenpide	Vastuutaho
Monimuotoinen luonto ja luonnonvarat	
Uudenmaan maakunnan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut uusien menetelmin	Uudenmaan liitto
Vesivarat ja Itämeri	
Vedet-hanke Maakuntien yhteinen kärkihankekokonaisuus, ks. s 14	Uudenmaan liitto
Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelman toteuttaminen	Uudenmaan ELY-keskus
Ympäristöviisaat elintavat	
Rattailla – Toimenpideohjelma ympäristötietoisuuden ja -vastuun edistämiseksi Uudellamaalla	Sykli
Hiilineutraali Uusimaa	
HINKU – Kohti hiilineutraalia kuntaa	SYKE, Kuntaliitto, Länsi-Uudenmaan kunnat
Uusimaa hiilineutraaliksi 2050 tiekartta	Uudenmaan ELY-keskus, Uudenmaan liitto

UUTTAMAATA KOSKEVAT KASVU- SOPIMUKSET, INKA- JA SEUTUPILOTTI- OHJELMAT JA MAL-AIESOPIMUS SEKÄ NIIDEN MERKITYS UUSIMAA-OHJELMASSA

Uudellamaalla kunnat ja kaupunkiseudut ovat yhdessä valtion kanssa laatineet sopimuksia alueen kehittämiseksi. Alueiden ja seutujen painotukset on sisällytetty Uusimaa-ohjelmaan siltä osin kuin ne vahvistavat kasvua, parantavat arjen toimivuutta sekä hyödyntävät luonnontaloutta kestäväällä tavalla.

Uudenmaan kasvusopimusmenettelyssä Helsingin seudun (metropolialueen) kuntien tavoitteena on kilpailukyyn vahvistaminen. Osana kasvusopimusta edistetään seudun matkailullista vetovoimaa, parannetaan ulkomaalaistaustaisen työvoiman työllistymismahdollisuuksia, vahvistetaan valtakunnallisena pilottina teollisuuden pk-yritysten uudistumista ja kansainvälistymistä, kytketään luovien alojen osaamista yritystoiminnan kehittämiseen sekä vahvistetaan alueen yrityspalveluekosysteemiä.

Kansallisella innovatiiviset kaupungit (INKA)-ohjelmalla vahvistetaan kansainvälisesti veto-voimaisten innovaatiokeskittymien syntymistä Suomeen. Pääkaupunkiseutu on mukana kumppanina Tulevaisuuden terveys -teemassa sekä Älykäs kaupunki ja uudistuva teollisuus -teemassa.

Seutukaupunkien kilpailukykyä ja vetovoimaa vahvistaa seutukaupunkiverkosto. Siihen kuuluvat Uudeltamaalta Lohja, joka on mukana ”Älykään ja vihreän kasvun kaupungit” -pilotissa, Raasepori, joka on mukana ”Herkästi reagoiva ja pitkäjänteinen rakennemuutos seutukaupungeissa” -pilotissa sekä Loviisa, joka on mukana ”Pk-teollisuuden uudistaminen ja kilpailukyky”

-pilotissa. Pilottien tavoitteena on tukea innovatiivisia avauksia ja kaupunkien yhteistyötä.

MAL-aiesopimus

Helsingin seudun kunnat, Helsingin seudun liikenne (HSL) ja valtio-osapuolet solmivat kesäkuussa 2012 maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevan aiesopimuksen vuosille 2012–2015. Aiesopimuksessa määritellään tavoitteet seudun asuntotuotannolle, sen edellyttämälle kaavotukselle ja liikennejärjestelmän kehittämiselle. Lisäksi aiesopimuksessa määritellään mm. tarve laatia seudun yhteinen maankäyttösuunnitelma yhteistyössä liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa. Kunnat ja HSL ovat aloittaneet suunnitelmien laadinnan ja niiden on tarkoitus valmistua lausunnoille syksyllä 2014. Näiden suunnitelmien rinnalla seudun kunnat laativat myös seudun yhteistä asuntostrategiaa. Lisäksi aiesopimuksen pohjalta on laadittu Kuuma-kuntien vuokra-asuntotuotantoa koskeva selvitys, jonka pohjalta Kuuma-kunnat valmistelevat jatkotoimenpiteitä.

Aiesopimuksen toteutumisen seuranta varten on perustettu sopimusosapuolista koostuva aiesopimussihteeristö. Sihteeristö valmistelee vuosittain seurantaraportin ja -katsauksen seurantalokokouksen käsiteltäväksi. Seurantaraportin koostaa Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) ja siihen tarvittavan aineiston koostamisesta sopimusosapuolilta vastaa HSY yhteistyössä HSL:n ja Uudenmaan liiton kanssa.

ETELÄ-SUOMEN YHTEISTOIMINTA-ALUEEN HANKKEET

Vuoden 2012 jälkipuoliskolla tehtiin Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen Siivet ja juuret -tulevaisuustarkastelu Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Uudenmaan yhteistyönä. Maakunnat ja niiden toimijat osallistuivat laajasti ja aktiivisesti työskentelyyn, jonka tuloksena valittiin kaksi yhteistä teemaa, kestävä arki ja kansainvälinen kilpailukyky sekä viisi yhteistä hanketta linjaamaan maakuntien yhteistä kehittämistä.

Uudenmaan, Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakuntahallitukset päättivät yhteiskokouksessaan 26.8.2013 esittää Työ- ja elinkeinoministeriölle neuvotteluesityksenä seuraavat kaksi hanketta: Etelä-Suomen yhteinen Cleantech liiketoimintaohjelma, vastuutahona Päijät-Hämeen liitto sekä Venäjän osaaminen ja liiketoiminta ohjelma, vastuutahona Uudenmaan liitto. Neuvotteluesitykset on tarkemmin kuvattu sivuilla toimeenpanosuunnitelman sivuilla 15–19.

Näiden lisäksi valmistelussa on seuraavat kolme yhteistoiminta-alueen yhteishanketta: *Luonnonvarojen kestävä käyttö*, valmisteluvastuussa Hämeen liitto, *Kestävä elämäntapa eri aluevyöhykkeillä*, valmisteluvastuussa Uudenmaan liitto sekä *Sujuvat ja älykkäät matkaketjut*, valmisteluvastuussa Uudenmaan liitto.

Käynnissä oleva yhteistoiminta-alueen VEDET-hanke ”Kohti Etelä-Suomen vesien ja itämeren parempaa tilaa”

VEDET-hanke parantaa pinta- ja pohjavesien tilaa yhteistoiminta-alueella innovatiivisen projektikehityksen kautta. Laajalla alueella eri tahojen yhteistyönä toteutettavat toimet vaikuttavat positiivisesti Itämeren tilaan.

Hankkeen projektikehitystä tehdään kolmella teema-alueella, jotka ovat: pohjavesien suojelu, hulevesien hallinta sekä haja-asutusalueen jätevesihuollon kehittäminen. Projektien toteutta-

miseksi edistetään kumppanuuksia ja käytännön yhteistyötä laajan toimijaverkon kanssa. Keskeisiä toimijoita ovat alueen kunnat ja niiden elinkeinoyhtiöt, alueiden yritykset, tutkimuslaitokset ja yliopistot, oppilaitokset sekä erikoisalojen yhdistykset. Viimemainituista mainittakoon erityisesti vesiensuojeluyhdistykset ja alan säätiöt sekä maa- ja metsätalouden yhdistykset ja yhteenliittymät.

Yhteistyöprojektien kautta etsitään uusia ratkaisuja, mutta edistetään myös jo olemassa olevien hyvien käytäntöjen leviämistä alueella vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiseksi. Projektit toteutuvat eri toiminnan tasoilla ja eri aikajänteillä. Tutkimus- ja kehitysprojektit tuottavat tietoa tärkeistä geologisista ja hydrologisista peruskysymyksistä. Toisaalta olemassa olevaa tutkimus- ja selvityshankkeiden tuottamaa tietoa kootaan yhteen ja käytetään pohjana toimintamallien ja hyvien käytäntöjen luomiseen. Projektien tavoitteisiin otetaan alusta asti mukaan myös tuotekehitys ja käytännön ratkaisujen konseptointi. Kokeilut ja käytännön kautta toteutettava hyvien toimintamallien jalkauttaminen ovat tärkeitä VEDET-hankkeen tavoittelemia työskentelymuotoja.

VEDET-hankkeen tavoitteena on synnyttää vähintään 3,5 milj. euron projektikanta vuosien 2013–2016 aikana. Hankkeen ensimmäistä vaihetta rahoittavat Uudenmaan, Hämeen ja Päijät-Hämeen liitot sekä Uudenmaan ja Hämeen ELY-keskukset yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Rahoitusta VEDET-hankkeen projekteille haetaan EU-rakennerrahasto-ohjelmista, Interreg- ja Life+-ohjelmista sekä erilaisista kansallisista rahoituslähteistä.

Hankkeen koordinointiin Uudenmaan liitossa on 30.6.2014 asti varattu maakunnan liittojen, ELY-keskusten sekä TEM:n yhteisrahoituksena 150 000 €. Koordinoinnin rahoitusta tarvitaan myös hankkeen loppukaudelle (2014–2016).

Hankkeen nimi	Etelä-Suomen yhteinen Cleantech liiketoimintaohjelma
Kuvaus	Kansallinen cleantechin strateginen ohjelma käynnistettiin hallitusohjelman mukaisesti vuonna 2012. Ohjelma pyrkii kehittämään cleantech -liiketoimintaa uuden kasvun ja työllisyyden luomiseksi Suomeen. Ohjelman tavoitteena on luoda vähintään 40 000 uutta puhtaan teknologian työpaikkaa ja yli kaksinkertaistaa suomalaisten cleantech -yritysten yhteenlaskettu liikevaihto nykyisestä 20 miljardista 50 miljardiin vuoteen 2020 mennessä. Cleantechin strateginen ohjelma pyrkii tavoitteisiinsa vaikuttamalla kansallisella tasolla cleantech -liiketoiminnan toimintaedellytyksiin. Ohjelman tavoitteena on kehittää Suomesta paras kotimarkkina cleantech -yrityksille, joka luo vahvan perustan menestykselle kansainvälisillä markkinoilla. Cleantechin strategista ohjelmaa toteutetaan viiden strategisen avainteen kautta, joihin keskittymällä toimintaympäristöä saadaan kehitettyä parhaalla mahdollisella tavalla. Ohjelman strategisia avaintemoja ovat: 1. Strateginen vaikuttaminen 2. Kestävä kaivannaistoiminta 3. Puhdas energia 4. Cleantechin rahoitus 5. Kansainvälisen liiketoiminnan edistäminen Yleistavoitteena on parantaa cleantech-alan liiketoimintamahdollisuuksia ja edistää perinteisen liiketoiminnan uudistamista yhteistoiminta-alueella kolmen eri sektorin toimenpiteillä. Määrällisenä tavoitteena on lisätä alan verkoston pk-yritysten liikevaihtoa 50 %, kasvattaa työllisten määrä ja luoda uusi yrityksiä. Kotimaisten cleantech referenssien määrää tulee kasvattaa. Kansainvälisillä markkinoilla läpilyönti edellyttää usein vahvoja kotimarkkinareferenssejä. Hankkeen pohjana ovat Työ- ja Elinkeinoministeriön (TEM) Cleantechin strateginen ohjelma (CSO) sekä maakuntaliittojen maakuntasuunnitelmatyö. Yhteistoiminta-alueen (Kanta-Häme, Uusimaa ja Päijät-Häme) Siivet ja Juuret -tulevaisuustarkastelutyön tuloksena kolme maakuntaa päättivät vuodenvaihteessa 2012–2013 yhteisistä johtoteemoista ja tulevaisuuteen suuntautuvista yhteisistä ohjelmista. Kanta-Häme, Uusimaa ja Päijät-Häme päättivät valita yhteisiksi johtoteemoiksi Kestävän arjen ja Kansainvälisen kilpailukyyn. Etelä-Suomen yhteinen Cleantech -liiketoimintaohjelma koostuu kolmesta osasta: 1. BIOJALOSTUKSESTA LISÄARVOA Kotimaisten biomassojen käyttö edistää kierrätysmateriaalien hyödyntämistä uusiksi tuotteiksi, nostaa energiatuotannon omavaraisuutta, parantaa huoltovarmuutta ja luo erityisesti maaseutualueille uusia työpaikkoja. Biomassojen hyödyntäminen materiaaleina ja energiana on biotalouden ydintoimintaa. Bioenergia on ympäristöystävällistä, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää uusiutuvaa energiaa, jota saadaan erilaisista biomassoista: esimerkiksi puusta, peltokasveista ja bioperäisistä jätteistä. Korvaamalla fossiilisia polttoaineita biomassoista tehtävillä polttoaineilla vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä ja myös muita energiatuotannon haittavaikutuksia, kuten raskasmetalli- ja rikkipäästöjä. Biojalostamotratkaisuilla, kuten bioetanolin ja biokaasun yhteistuotannolla voidaan uusiutuvan energiatuotannon volyymiä nostaa moninkertaiseksi nykytasolta. Samalla tuottaa uusia, pitkälle jalostettuja kierrätysmateriaalipohjaisia tuotteita markkinoille. Kasvu mahdollistaa myös volyymien nostamisen tarvittavien raaka-aineiden hyödyntämisessä ja tuotannossa. Näitä ovat erilaiset biojätteet, kaupan ja teollisuuden sivuvirrat ja mm. peltobiomassana tuotettava energiavilja.

2. JULKISET HANKINNAT JA INVESTOINNIT KASVUN TEKIJÖINÄ

Yritysten ensimmäisten referenssien ja demonstraatiokohteiden mahdollistaminen julkisten hankintojen ja investointien avulla on yksi tehokkaimmista julkisen sektorin keinoista edistää innovatiivisen yritystoiminnan kasvua ja kansainvälistymistä. Yhteistoiminta-alueella rakennetaan uudenlainen toimintamalli, jonka avulla koko alue – kuntien ja niiden omistamien yhtiöiden suuria investointi-, kehittämis- ja aluerakentamiskohteita sekä teollisuuden ja kaupan investointikohteita – voidaan tehokkaasti hyödyntää uusien ratkaisujen ja liiketoimintamallien pilotoinnin ja demonstroinnin tukena. Keskeiset haasteet liittyvät mm. tehokkaaseen varhaisen vaiheen markkinavuoropuheluun sekä riskinhallintaan ja kannusteisiin. Hallituksen periaatepäätöksen painopisteet ovat jätehuolto, liikenneratkaisut, energiatuotanto sekä rakennusten energiatehokkuus. Yhteistoiminta-alueelle laadittava toimintamalli tarjoaa kansallisen ohjelman toteuttamiseen ratkaisuja ja kumppanuuden neuvontatiedon toteuttamiseksi.

3. RAKENNUSKANNAN ENERGIATEHOKKUUS

Rakennuskannan energiatehokkuus -hankkeen tavoitteena on ohjata julkisia investointeja voimakkaammin rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen. Tavoitetilana on, että kaupunkien oma rakennuskanta käyttää 25 % vähemmän energiaa 2020. Liiketoimintapotentiaali syntyy, koska yli 25 % nykyisestä rakennusten energiankäytöstä on korvattavissa kannattavasti säästöinvestoinneilla. Näihin on usein liitettävissä asuinalueiden tiivistämistavoitteiden mukaisia toimia esim. puisia lisäkerroksia saneerattaviin rakennuksiin.

Tässä teemassa koordinaatio organisoii tukitoiminnon energiatehokkuuden parantamiseksi, joka edesauttaa vuoropuhelua hankintapuolen ja energiatehokkaiden ratkaisujen tarjoajien välillä ja hankkeistaa toiminnan. Toimenpiteitä ovat

- 1) koota kaupunkien, yritysten ja tutkimuslaitosten toimijat klinikatyöhön energiatehokkuuden parantamiseksi, jossa tarvittavien selvitysten koordinoiti, sekä keskeiset energiatehokkuussaneeraushankkeet niputetaan yhteisiksi kokonaisuuksiksi,
- 2) Mahdollistaa markkinavuoropuhelua energiatehokkuuden parantamiseksi,
- 3) Kehittää uusia rahoitusmalleja investointeihin,
- 4) Liiketoimintamallin ja sopimustekniikan kehittäminen, jolla saadaan energiasäästö mitattua ja laskutettua.

Toiminnan avulla aikaansaadut investoinnit sekä käyttötoiminnot tuottavat liiketoiminnan merkittävän kasvupotentiaalin energiatehokkuuden toimialalla toimiville yrityksille. Osallistuvat kaupungit muokkaavat omien kiinteistöjen SEAP-toimenpiteet kokonaisuuksiksi. Pilottikohteita esim. PKS Myllypuro ja Metropolian kampusalueen kokonaiskehittäminen.

Hankkeen
organisointi

Hanke on yhteistoiminta-alueen (Kanta-Häme, Uusimaa ja Päijät-Häme) yhteishanke, jota koordinoi Päijät-Hämeen liitto. Toimijoina ovat maakunnan liittojen lisäksi Green Net Finland ry, Forssan Seudun Kehittämiskeskus Oy, Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy, Envor Group Oy sekä Lahden, Helsingin ja Vantaan kaupungit.

Päijät-Hämeen liiton hallinnoiman Cleantech avain EAKR-hankkeen puitteissa selvitetään maakuntien cleantech vahvuuksia ja tarkennetaan hallinnointi ja toteuttajavastuita. Hankkeen koostuu kolmesta osuudesta, joille on kullekin koordinaation toteuttaja.

Toteuttamis- valmius ja -suunnitelma	Hankkeen esivalmisteluun liittyneet jo toteutetut toimenpiteet alueella (ELY/AVI, liitot, kunnat, muut toimijat) • Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Uudenmaan liittojen maakuntahallitusten yhteiskokouksen esittely ja päätös valmistelusta • Uudenmaan ELY-keskuksen ja Uudenmaan liiton cleantech -foorumi 14.5.2013 • Cleantech insinöörit – projektin päätösseminaari 6.6.2013 • Cleantech avain seminaari Lahdessa 13.8.2013. Seminaarissa tuotettiin aineistoa maakuntien toteuttamissuunnitelmia varten yhteistoiminta-alueen cleantech hankkeista ja yhteistyöteemoista. • Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Uudenmaan maakuntien hallitusten päätös Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen kärkiteemoista (Hämeenlinna 27.8.2013) • Keskustelut Cleantechin valtakunnallisen ohjelman, klusterin ja aluetoimijoiden kanssa • Lahden Global Cleantech verkoston yhteistyö Ohjelman toteutus voidaan käynnistää vuoden 2014 ensimmäisellä neljänneksellä. Toteutusaika 2014–2017.
Kustannusarvio	Valtion rahoitusosuus on yhteisen koordinaation osalta 70 %. Koordinatoin rahoitus on kaudelle 2013–2014 150.000 euroa, mikä jakautuu seuraavasti: 1. Biojalostuksesta lisäarvoa (Tulevaisuuden energiaratkaisut) 50 000 euroa. 2. Julkiset hankinnat ja investoinnit kasvun tekijöinä 50 000 euroa. 3. Rakennuskannan energiatehokkuus 50 000 euroa. Osahankkeiden toteuttajat kokoavat TEMin rahoituksen (70 %) lisäksi alueelta omarahoituksen teeman koordinaatiota varten. Arvioitu kolmikärkisen teemaston hankesalkku 2014–2017 4,5 –6,0 milj. €, mikä jakautuu teemoille kolmessa maakunnassa yhteisesti toteuttaen

Maakuntien yhteishankkeet / neuvotteluesitys 2013

Hankkeen nimi	Venäjän osaamisen ja liiketoiminnan ohjelma
Kuvaus	Team Finland -verkosto Ministeriöiden ja niiden alaisten organisaatioiden Team Finland -verkosto on perustettu mm. taloudellisten ulkosuhteiden, yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi ja ulkomaisten Suomeen suuntautuvien investointien lisäämiseksi. Team Finlandin strategiassa Venäjä mainitaan suurena kasvumarkkinana ja yhtenä toiminnan painopisteenä. Team Finlandin perusajatus on pitkälti sama kuin tässä hankkeessa esitetty eri toimijoiden voimien yhdistäminen ja sitä kautta resurssien nykyistä tehokkaampi hyödyntäminen. Venäjän merkitys näkyy myös Business Team For Russian perustamisena, joka on SVKK:n, East Office of Finnish Industries Oy:n ja Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) välinen yhteistyösopimus, jonka pohjalta kumppanukset kehittävät Venäjä-palveluja. Suomen suurlähetystön ja ulkoasianministeriön Finland.org.ru -verkkopalvelussa on määritelty Team Finland -verkon tavoitteet Venäjällä: Suomi-kuvan edistäminen Venäjällä ja Suomen osaamisalueiden aktiivinen markkinointi keskeisillä sektoreilla, joita ovat mm. rakennusteollisuus, rakennustuoteteollisuus, kaivosteollisuus, energia- ja energiatehokkuus, cleantech teknologia, laivanrakennus, meriteollisuus, kylmätekniikka, metsäsektori, matkailu- ja palvelusektori (ml. terveysmatkailu), elintarviketeollisuus (mm. puhdas ja terveysvaikuttavat tuotteet), koulutus sekä ns. älykkäät teknologiat. Todetaan myös, että elinkeinoelämän tarpeita tukee ongelmaton ja joustava liikkuvuus maiden välillä, minkä edellytyksenä ovat toimiva viisuminänto, tehokkaat raja- ja tullikäytännöt sekä monipuolistuvat liikenneyhteydet. Lisäksi venäläisten investointien houkuttelevuuden Suomeen on yksi keskeinen osa Venäjän Team Finlandin työtä. 1. PK-YRITYSTEN VIENNIN EDISTÄMINEN Keskeinen ongelma yhteistoiminta-alueella, erityisesti Uudellamaalla on, että alueelta puuttuu Venäjä-liiketoiminnan kehittämiseen ja vienninedistämiseen keskittynyt julkisen sektorin toimija. Valtakunnallisesti asiaan on tartuttu rakentamalla eri toimijoista koostuvaa Team Finland -verkostoa vuodesta 2013 lähtien. Kuitenkin tarvitaan tahoa, joka alueellisella tasolla ja nimenomaan Venäjän markkinoihin keskittyen tarjoaisi tukea pk-yrityksille. Yhteistoiminta-alueella on toiminut erillisten hankerahoitusten avulla erilaisia Venäjän vienninedistämishankkeita ja ELY-keskukset tarjoavat pk-yrityksille apua kansainvälistymiseen. ELY-keskuksilla ei kuitenkaan ole resursseja keskittyä nimenomaan Venäjän markkinoihin ja hankkeiden ongelmana on väliaikaisuus. Tämän takia tarvitaan pysyvä, Venäjän vienninedistämiseen keskittynyt palvelu. 2. VENÄLÄISTEN MATKAILIJOIDEN PALVELUJEN PARANTAMINEN Hämeen, Päijät-Hämeen ja Uudenmaan matkailukohteita markkinoidaan venäläisille yhtenä kokonaisuutena. Alueen etäisyydet ovat melko lyhyet ja eri matkailukohteet tukevat toisiaan, kun niistä rakennetaan matkailijoille valmiita kokonaisuuksia. Alueella toimivia saman alan matkailutoimijoita ja toisiaan tukevien palveluiden tarjoajia verkotetaan keskenään mm. yhteisten tilaisuuksien kautta. Yhteismarkkinoinnilla paketoitaa eri toimijoiden palveluita venäläisille matkailijoille sopiviksi kokonaisuuksiksi. 3. VENÄJÄ-OSAAMISEN SYVENTÄMINEN Suomalainen Venäjä-tutkimus on kansainvälisesti erittäin korkeatasoista. Ongelmana on kuitenkin vähäinen venäjän kieltä osaavien määrä: venäjän kieltä opiskellaan peruskouluissa erittäin vähän ja palvelualoilla on puutetta venäjää osaavista, mikä on viime vuosina korostunut venäläisten matkailijoiden määrän kasvaessa. Matkailun ja palvelusektorin lisäksi Venäjä-osaamista tarvitaan yritystoiminnan kansainvälistymisen edistämiseksi ja suotuisan liiketoimintaympäristön luomiseksi venäläisille ja muille ulkomaalaisille, Venäjän markkinoilla Suomen kautta toimiville yrityksille.

	Venäjä-osaamista tarvitaan kaikilla koulutusasteilla ja yhteistoiminta-alueella tulee varmistaa mahdollisuudet Venäjän kielen, kulttuurin ja liiketoiminnan opiskeluun läpi koko koulutuspolun, peruskoulusta toiselle asteelle ja korkeakouluun. Matkailupalveluiden näkökulmasta ammatillisen koulutuksen tasolla Venäjä-osaajia tarvitaan erityisesti matkailu- ja ravitsemus-, myynti- ja markkinointialueille. Koulutuksen kautta paitsi lisätään Venäjä-osaamista ja parannetaan palvelutasoa, vähennetään myös yritystoimintaa haittaavia ennakkoluuloja. Elinkeinoelämän on tärkeää olla mukana markkinoimassa Venäjä-koulutusta ja suomalaiset yritykset tulee saada kertomaan liiketoiminnastaan Venäjällä, jotta opiskelijat ymmärtävät sen tarjoamat liiketoimintamahdollisuudet. 4. POHJOISEN KASVUKÄYTÄVÄN ÄLYKKÄÄT PALVELUT Suomen ja Venäjän välisen liikenteen tulevien vuosien kehitys riippuu paljolti talouskehityksestä. Tavarankuljetuksen kannalta Suomen ja Venäjän välisen ulkomaankaupan lisäksi olennaisessa roolissa on myös transitoliikenne, jossa Suomen kautta hoidetaan muita Venäjän ulkomaankaupan kuljetuksia. Pohjoinen kasvukäytävä (Tukholma-Turku-Helsinki-Pietari) tulee olemaan Suomen keskeisin logistinen reitti ja elinkeinotoiminnan kehittämisen kasvukäytävä. Henkilöliikenteen odotetaan kasvavan voimakkaasti, 2,5-kertaiseksi. Tähän vaikuttaa mm. odotettavissa oleva viisumivapaus, jonka tarkkaa toteutumisajankohtaa ei vielä tiedetä, se saattaa sijoittua aikaisimmillaan 2010-luvun loppuun. LVM:n arvion mukaan siirtyminen viisumivapauteen ei moninkertaista rajanylitysten kasvua hetkessä, vaan kasvu lisääntyy jo ennen siihen siirtymistä monikertaviisumien määrän kasvaessa. Osa matkustajamäärien kasvusta tulee nykyistä kauempaa, ei rajan läheisyydestä.
Tavoitteet	Yleisenä tavoitteena on Venäjän tarjoamien liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntäminen. Määrällisinä tavoitteina on lisätä pk-yritysten Venäjän kaupan, venäläisten matkailijan yöpymisten ja korkeakouluopiskelijoiden vaihto/työharjoittelumäärien lisääminen.
Organisointi	Hanke on yhteistoiminta-alueen (Päijät-Häme, Kanta-Häme, Uusimaa) yhteishanke, jota koordinoi Uudenmaan liitto. Toimijoina ovat maakunnan liittojen lisäksi alueen AMK:t (Metropolia amk, Haaga-Helia amk, HAMK, LAMK), yliopistot, kaupungit, yrittäjäjärjestöt, kauppakamarit ja muut kehittämisorganisaatiot.
Toteuttamisvalmius	Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Uudenmaan maakuntahallitusten yhteiskokouksen 26.8.2013 päätös. Toteutus voidaan käynnistää 2014 alussa. Toteutusaika 2014–2017.
Kustannusarvio	Valtion rahoitusosuus yhteisen koordinaation osalta 70 %. Koordinaation rahoitus kaudelle 2014–2015 on 300 000 euroa, joka jakautuu seuraavasti: 1. Pk-yritysten viennin edistäminen; 150 000 euroa 2. Venäläisten matkailijoiden palvelujen parantaminen; 50 000 euroa 3. Venäjä-osaamisen syventäminen; 50 000 euroa 4. Pohjoisen kasvukäytävän älykkäät palvelut; 50 000 euroa Kärkihankekokonaisuuden arvioitu budjetti 3–10 miljoonaa euroa.

TÄRKEIMMÄT RAHOITUSLÄHTEET UUSIMAA-OHJELMAN TOIMEENPANOSSA

		Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelma	CB Interreg V A	Itämeri-ohjelma	Interreg V C	ENI	Maaseuturahasto Leader	Meri- ja kalatalousrahasto	Tekes Fiksu kaupunki Liideri BioIT Fiiliksestä fyrikkaa Green Growth Huippuostajat	Kunnat	ELY-keskus	Horizon 2020 Yhteiskunnalliset haasteet	COSME	Life	Luova Eurooppa
KASVUN MAHDOLLISUUDET	Avoimet kehitysympäristöt ja älypalvelut														
	Uusiutuva yritystoiminta														
	Ympäristöliiketoiminta (Cleantech)														
	Urbaani ruokahuolto														
	Kasvua idästä														
TOIMIVA ARKI	Viisas ja sujuva liikkuminen														
	Viihtyisä asuminen ja elinympäristö														
	Hyvää työtä!														
	Maahanmuutto ja kotoutuminen														
	Paikallisuus, lähidemokratia ja nuorten osallistuminen														
KESTÄVÄ LUONNOTALOUS	Luonto ja luonnonvarat														
	Vesien ja Itämeren tila paremmaksi														
	Ympäristöviisaat elintavat														
	Hiilineutraali Uusimaa														

Alueelliseen kehittämiseen tarkoitetut valtion määrärahat supistuvat edelleen. Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2014 maakunnan kehittämisrahaa on koko maahan esitetty vain noin 5,5 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa keskimäärin huomattavaa vähennystä kehittämisrahoitukseen. Osaamiskeskusohjelman (OSKE) korvaavan Inno-vatiiviset kaupungit -ohjelman (INKA) koordinaa-tiorahoitusta ei ole tulossa Uudellemaalle.

Uuden EU:n ohjelmakauden 2014–2020 alueellista rahoitusjakoa ei ole vielä tehty, joten vuodelle 2014 Uusimaa-ohjelman toteuttamiseen käytettävissä olevaa Manner-Suomen rakenne-

rahasto-ohjelman EAKR- ja ESR-rahoituksen määrä ei ole tiedossa. Arvioiden mukaan uudella ohjelmakaudella rahoitus tulee vähenemään keskimäärin 40 %. Merkittävä lisäys rahoitukseen Uudellemaalle tulee ns. Kaupunki ITI:n (EAKR) myötä, jota Helsinki, Espoo ja Vantaa alkaa to-teuttaa Avoimet ja Ketterät kaupungit-strategian pohjalta. Maaseutuohjelman rahoitus tulee Uudel-lamaalla nousemaan aiemmasta.

Uusimaa-ohjelman toteuttaminen edellyttää sekä Interreg-ohjelmien, ENI-ohjelman, EU:n erillisohjelmien että muiden kansallisten rahoit-luslähteiden aiempaa parempaa hyödyntämistä.

TOIMEENPANOSUUNNITELMAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

	VAIKUTUKSET	IHMISIIN		TALOUTEEN		LUONNONLOI- HIN JA LUON- NONVAROIHIN		ALUERAKENTEE- SEEN JA YMPÄ- RISTÖÖN		LIKEN- TEESEEN		ILMASTON- MUUTOKSEN TORJUNTAAN	
		Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli	Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli	Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli	Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli	Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli	Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli
Kasvun mahdollisuudet	KEHITTÄMISTOIMENPITEET												
	Avoimet kehitysympäristöt ja älypalvelut												
	Uusiutuva yritystoiminta												
	Ympäristöliiketoiminta – Cleantech												
	Urbaani ruokahuolto												
Toimiva arki	Kasvua idästä												
	Viisas ja sujuva liikkuminen												
	Viihtyisä asuminen ja elinympäristö												
	Hyvää työtä!												
	Maahanmuutto ja kotoutuminen												
Kestävä luonnontalous	Paikallisuus, lähidemokratia ja nuorten osallistuminen												
	Monimuotoinen luonto ja luonnonvarat												
	Vesivarat ja Itämeri												
	Ympäristöviisaat elintavat												
	Hiljineutraali Uusimaa												

Vaikutukset myönteisiä

Vaikutukset pääasiassa myönteisiä

Ristiriitaisia vaikutuksia

Epävarmat vaikutukset

Ei vaikutuksia

UUDENMAAN TOIMINTAYMPÄRISTÖN SEURANTAINDIKAATTORIT

INDIKAATTORI	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015 tavoite
Muuttoliike ja väestö								
väestön määrä	1 467 453	1 483 719	1 501 511	1 517 542	1 532 309	1 549 058	1 566 835	1 600 000
väestömuutos, % väestöstä	1,04	1,08	1,17	1,06	0,97	1,08	1,15	
vieraskielisiä (muu kuin suomi tai ruotsi äidinkielenä) %	85 689	94 680	104 087	113 054	122 102	133 407	145 894	
20–35 vuotiaiden nettomuutto	7 343	8 124	8 339	6 710	6 455	7 892	8 166	
nettomaahanmuutto	4 597	6 062	6 736	6 155	5 497	7 334	7 858	
kokonaisnettomuutto, % väestöstä	0,53	0,61	0,66	0,57	0,49	0,62	0,71	
luonnollinen väestönkasvu, % väestöstä	0,52	0,49	0,52	0,50	0,49	0,47	0,45	
vanhushuoltosuhte (yli 65 v. / 15–64 v.)	0,18	0,18	0,19	0,19	0,20	0,21	0,22	
Kilpailukyky								
BKT/asukas (kiintein (v. 2000) hinnoin) *	39 622	41 407	41 368	38 556	39 727	38 181	37 455	42 000
liikevaihdon vuosimuutos, %	10,3	8,0	8,3	-16,1	9,8	8,6	1,8	
uudet yritykset	11 532	12 731	12 465	11 422	11 956	11 469	11 204	
lopettaneet yritykset	7 662	7 764	9 806	9 366	7 273	8 734	9 026	
tulotaso/henkilö	26 865	28 627	29 031	28 771	29 713	30 765		
Talouden tasapaino								
kuntien vuosikate euroa/asukas	568	639	545	412	577	655		
valtion menot asukasta kohden	6 464		7 029					
Työllisyys								
15–64 v. työllisyysaste	74,7	75,3	76,0	73,9	73,2	73,9	73,7	77,0
65–74 v. työllisyysaste	7,4	8,8	9,1	8,7	9,8	11,4	15,4	
15–64 v. Työttömyysaste	5,4	5,1	4,8	6,3	6,4	5,9	6,4	4
15–24 v. Työttömyysaste	14,2	13	14,1	18,3	18,4	14,5	15,5	0
pitkäaikaistyöttömät	12 222	9 047	8 444	12 774	12 987	13 860	17 692	
työllisten määrä	724 005	746 138	757 618	736 309	744 820			
työpaikkojen määrä	752 396	775 223	749 966	762 714	772 953			820 000
Alueen sisäiset erot								
tulotason keskihajonta kunnissa (€/asukas)	3 851	4 092	4 061	4 030	4 106	4 270		
väestön ikärakenteen keskihajonta kunnissa (yli 65-vuotiaiden osuus)	3,9	3,9	3,9	3,8	3,9	4,1	4,2	
Osaaminen								
tutkinnon suorittaneiden osuus 15 v. täyttäneistä	67,2	67,5	67,9	68,4	69,0	69,6		
peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevien 25–29-vuotiaiden osuus vastaavanikäisistä, %	17,3	18,5	19,4	19,8	19,9	20,3		17
kolmen suurimman toimialan osuus työpaikoista	35,4	35,7	35,7	35,2	34,7			
julkisen sektorin osuus työpaikoista	22,9	22,2	20,9	21,7	22,1			
koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus vastaavanikäisistä, %	14,4	14,8	15,1	14,3	14,2	14,0		
Elinympäristön laatu ja aluerakenne								
päästökauppaan kuulumattomat päästöt, tuhatta tonnia CO ₂ -ekv.					6 541	6 277		
vesistöjen fosforin pistekuormitus, tn	49	45	51	45	53	42		
vesistöjen typen pistekuormitus, tn	1 545	1 626	1 764	1 447	1 793	1 434		

Lähteet: Tilastokeskus, Stakes ja Suomen ympäristökeskus

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Uusimaa Regional Council // Helsinki-Uusimaa Region

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi